

Podstawy prawne i zakres działania społecznej inspekcji pracy

Spółeczna inspekcja pracy jest „służbą społeczną” pełnioną przez pracowników mającą na celu zapewnienie przez pracodawcę bezpiecznych i higienicznych warunków pracy oraz ochronę uprawnień pracowniczych określonych w przepisach prawa pracy. Reprezentuje interesy wszystkich pracowników bez względu na ich przynależność związkową i jest kierowana przez zakładowe organizacje związkowe.

Organizację społecznej inspekcji pracy w PZU SA tworzą zakładowy sip - dla całej Spółki oraz oddziałowi sip - dla poszczególnych województw i Centrali PZU SA. Mandat każdego z inspektorów pochodzi z wyboru. Każdy sip wykonuje zadania określone ustawą. Między inspektorami nie zachodzi stosunek nadrzędności i podległości. Istnieją jednak określone więzi, gdyż wszyscy tworzą społeczną inspekcję pracy w zakładzie, a więc stanowią określoną całość organizacyjną.

Podstawowymi aktami prawnymi, regulującymi działalność społecznych inspektorów pracy jest ustawa z dnia 24 czerwca 1983 roku o społecznej inspekcji pracy (Dz. U. Nr 35 poz. 163 ze zm.) oraz Uchwała Rady Państwa z dnia 6 lipca 1983 r. w sprawie wytycznych do działalności społecznych inspektorów pracy (M. P. Nr 23 poz. 128).

Ponadto bardzo ważne dla działalności sip jest:

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie ustalenia okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy (Dz. U. Nr 105 poz. 870) określające sposób i tryb postępowania przy ustalaniu okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy oraz sposób ich dokumentowania, a także zakres informacji zamieszczanych w rejestrze wypadków przy pracy.

Uregulowania dotyczące działalności sip znajdują się także w przepisach ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21 ze zm.), wskazując na rangę i pozycję instytucji społecznego nadzoru nad warunkami pracy, co przejawia się w następujących przepisach KP:

- **w art. 18⁵ §1** zapisano, iż „Społeczną kontrolę przestrzegania prawa pracy, w tym przepisów i zasad bhp sprawuje społeczna inspekcja pracy”. Tym zapisem umieszczono instytucję społecznej inspekcji pracy jako organu społecznego nadzoru i kontroli przestrzegania prawa pracy obok organów Państwowej Inspekcji Pracy i Państwowej Inspekcji Sanitarnej;
- **w art. 207 §2 ust. 4** do podstawowych obowiązków pracodawcy zapisano zapewnienie wykonania zaleceń społecznego inspektora pracy podobnie jak wykonanie decyzji, czy wystąpień Państwowego Inspektora Pracy stawiającego w równorzędnej pozycji;

- **w art. 237¹²** dotyczącym powołania w zakładach pracy (powyżej 50 osób zatrudnionych) - komisji bezpieczeństwa i higieny pracy - funkcję wiceprzewodniczącego komisji powierzono zakładowemu społecznemu inspektorowi pracy.

Do zadań społecznej inspekcji pracy należy między innymi (art. 4 ustawy o sip):

- kontrolowanie stanu budynków, maszyn, urządzeń technicznych i sanitarnych oraz procesów technologicznych z punktu widzenia bezpieczeństwa i higieny pracy,
- kontrolowanie przestrzegania przepisów prawa pracy, w tym postanowień układu zbiorowego pracy i regulaminu pracy, w szczególności w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony pracy kobiet, młodocianych i osób niepełnosprawnych, urlopów i czasu pracy, świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych,
- uczestniczenie w kontroli przestrzegania w zakładzie pracy przepisów dotyczących ochrony środowiska naturalnego,
- uczestniczenie w przeprowadzaniu przeglądu warunków pracy i pracach zakładowej komisji BHP,
- branie udziału w ustalaniu okoliczności przyczyn wypadków przy pracy oraz analizowaniu przyczyn wypadków, zachorowań na choroby zawodowe i inne schorzenia wywołane warunkami środowiska pracy,
- podejmowanie działań na rzecz aktywnego udziału pracowników zakładu pracy w kształtowaniu warunków bhp oraz oddziaływanie na przestrzeganie przez pracowników przepisów i zasad bhp.

Spółeczni inspektorzy pracy realizując zadania określone w ustawie o społecznej inspekcji pracy, winni skupiać swoje oddziaływanie:

- **w zakresie bezpieczeństwa pracy** - na eliminowaniu zagrożeń, które są przyczyną wypadków i chorób zawodowych, przestrzeganiu wymogów technologicznych, wyposażeniu maszyn i urządzeń w osłony i urządzenia zabezpieczające, wyposażeniu pracowników w sprawny sprzęt ochron osobistych, przestrzeganiu przez pracowników przepisów i zasad bezpieczeństwa pracy;
- **w zakresie higieny pracy** - na zapewnieniu pracownikom norm higienicznych w szczególności dotyczących substancji szkodliwych, zapylenia, hałasu, wibracji, mikroklimatu i oświetlenia oraz zapewnienia pracownikom odpowiednich pomieszczeń higieniczno-sanitarnych;
- **w zakresie prawnej ochrony pracy** - na kontroli przestrzegania przepisów o czasie pracy, ochrony pracy kobiet i młodocianych, świadczeń pieniężnych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.